

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 7 augustus 2014

MEDITATIE

Paulus' innerlijke strijd na ontvangen genade

Heeft niet de mens een strijd op de aarde? Dat was voor Job niet zomaar een vraag, dat was levenspraktijk. De mens! De in Adam gevallen mens. U en ik, wij hebben een strijd op de aarde. Gevolgen van de zonden moeten dagelijks worden ondervonden. Ieder huis zijn kruis, ieder hart zijn smart.

Toch is het een groot verschil waartegen de mens strijdt. Is het een strijd tegen de gevolgen van de zonden of is het een strijd tegen de zonden zelf? Dan wordt er een innerlijke strijd gestreden, een zielestrijd. Zo was het bij Paulus in onze tekst. Ja, Paulus heeft ook een uiterlijke strijd gestreden. Dat kwam wel openbaar in Handelingen 9: En Saulus, blazende nog dreiging en moord tegen de discipelen des Heeren.

Inhoud

- 1 Paulus' innerlijke strijd na ontvangen genade
- 2 Commentaar: Beginsel der smarten
- 3 Stem uit het verleden
- 4 Uitkomsten van een briefwisseling
- 5 Even maar...
- 6 De leeruitspraken van 1931 (7)
- 7 Tekst met tekst vergeleken (2)
- 8 Boekennieuws
- 9 Kerknieuws
- 10 Berichten
- 12 Kerkdiensten

Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?

Romeinen 7:24

In Handelingen 8 voerde hij de strijd al tegen Stefanus en verwoestte de gemeente, gaande in de huizen; en trekende mannen en vrouwen, leverde hen over in de gevangenis. Wat een strijd!

Maar wat een wonder: het briesende paard moest sneven. Er was er Eén Die sterker was dan hij: Jezus! De Koning van de Kerk. Dat heeft Saulus op weg naar Damascus moeten ervaren. Jezus heeft hem neergeveld met het zwaard van de wet. Nee, dat was geen kneuzing die hem daar werd toegebracht. Dat was de doodsteek in de ziel! Vlijmscherp doorsneed het zwaard van de wet Saulus' hart. O, als Paulus terugdenkt aan zijn leven vóór dat ogenblik dan roept hij het in vers 9 uit: en zonder de wet, zo leefde ik eertijds. Al was hij aan de voeten van Gamaliël onderwezen. En al had hij een geweldige letterkennis van de wet, toch was hij vreemd van de kracht van de wet.

Hij had zichzelf nog nooit schuldig gekend tegenover de wet, ja, hij had de eis van de wet nog nooit verstaan. Totdat Jezus die wet als een zwaard in Zijn hand nam en Saulus van Tarsen neervelde. Zo is de zonde weder levend geworden (vs. 9b).

Toen is de zonde werkelijkheid voor hem geworden. Ja, toen is hij schuldenaar voor God geworden. Wat heeft dat uitgewerkt? Doch ik ben gestor-

ven (vs. 9c). Paulus heeft mogen leren wat het is om onder het eisende recht Gods verloren te gaan. In een weg van drie dagen heeft de Heilige Geest hem geleerd. God eist volkomen gehoorzaamheid en volkomen betaling van de zondesuld. En als dan geen van beide door Paulus kan worden aangebracht dan moet het beleving worden: de ziel, die zondigt, die zal sterven. Ziende op de heilige deugden Gods kan het niet anders en het wonderlijke is: die schuldige, straf- en helwaardige ziel mag daaronder buigen.

Maar hoe kan het dan dat Paulus na die drie dagen, waarin hij leerde sterven, nog jaren heeft geleefd? Dat komt omdat Paulus voor rekening van Jezus lag. Hij bracht voor God een volkomen liefdesgehoorzaamheid aan en betaalde de zondesuld van Zijn Kerk. En daarin lag Paulus begrepen. Daar mocht hij het leven uit Christus ontvangen. Hij schrijft ervan in zijn brief aan de Galaten: Ik ben met Christus gekruist; en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij. Paulus weet wat het is om in Christus bloed gewassen te zijn en om in Christus rechtvaardig voor God te zijn.

Wanneer schreef hij dan de woorden van onze tekst? Lang na zijn bekering in Handelingen 9. En dan heeft hij het ook over zijn leven na zijn bekering. Hij noemt zich dan nog een ellendig mens! Ik ben een doelmisssend mens! Gods Kerk heeft met Paulus een doel voor ogen: heilig leven tot eer van God! Dat is God waardig!! Daarom wil ik het, maar ik kan het niet. O, we proeven de innerlijke strijd bij Paulus als hij het in vers 15 uitroept: Want hetgeen ik doe, dat ken ik niet; want hetgeen ik wil, dat doe ik niet, maar hetgeen ik haat, dat doe ik. De apostel gaat hier met smart in zijn hart belijden: wat ik niet wil, omdat God het niet wil, dat doe ik juist. En wat ik wel wil, omdat God het wil, dat doe ik juist niet! O, we proeven de liefdessmart in zijn hart! Hij wil het anders, maar het gaat niet! Nee daar houdt het voor Paulus niet mee op! Dat blijkt wel als

hij vervolgt: wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods? Strijd! Strijd tegen de oude mens der zonde. Paulus weet afgesneden te zijn van de oude Adamswortel en in Christus ingelijfd te zijn. Daarover gaat zijn strijd niet. Maar uit die oude verdorven wortel schieten steeds, ja dagelijks, van die zondeloten uit! Dat verdorven vlees, die oude mens krijgt de apostel er niet onder. En ook al wordt hij voor de uitleving bewaard, van binnen lijkt het wel of de zonde de overhand weer krijgt! Is dat ook uw strijd? Die oude zonden die u dacht onder de knie te hebben, borrelen gedurig weer op! Zelfs gedachten te hebben die u vroeger nooit hebt gehad en die maar met één noemer benoemd kunnen worden: zonden! En geen kracht in mezelf te hebben om ze uit te ban-

nen. Verstaan we de zielenkreet van Paulus: wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods? Het lijkt of Paulus niet weet wie dit ooit zal doen omdat hij vraagt: wie? Paulus weet echter, in hoofdstuk 6:6, dat zijn oude mens met Christus is gekruisigd. Met deze vraag geeft hij in de eerste plaats aan: Ik kan mezelf van die oude mens niet verlossen.

In de tweede plaats roept hij het uit: wanneer zal het nu eindelijk gebeuren en verlangt naar het ogenblik dat het zal gebeuren. Is dat ook uw uitzien? Is de zonde u de dood geworden? Zoek Hem, Die het leven van Zijn Kerk is. Hem te bezitten is het leven, Hem te kennen is zaligheid.

Scherpenisse,

ds. E. Bakker

nog dat er elk jaar 30.000 ongeboren levens in de moederschoot worden gedood? Dat er in 2013 570 mensen omkwamen in het verkeer? In datzelfde jaar werden er 150 mensen vermoord in ons land. Dat waren ook zielen voor de eeuwigheid.

Gaan we wat verder buiten onze landsgrenzen: In sommige landen, denk aan Syrië, Irak, Afghanistan, Nigeria, vallen iedere week honderden doden. Iedere maand sterven er rond de 80.000 mensen van ondervoeding en honger. Een week na de ramp met de MH17 stort een vliegtuig neer in Taiwan met 47 doden. Een dag later vinden 119 mensen de dood bij een vliegtuigcrash in het noorden van Mali. Dat waren ook zielen voor de eeuwigheid. In de Nederlandse media kregen laatstgenoemde vliegtuigcrashes slechts geringe aandacht.

Wat kan er plotseling leed en verdriet komen in een mensenleven. Mozes wees er al op in Psalm 90 dat het uitnemendste van de dagen van onze jaren moeite en verdriet is. We rekenen er niet op dat het ons kan overkomen. Elk ogenblik kan ons het verdriet overspoelen als geliefden worden weggenomen door een ongeluk, door een hartstilstand of op andere wijze. Wie staat er stil bij de oorzaak van al die moeite en verdriet? Wie ziet daarin nog de vreselijke gevolgen van de zondeval? Op de bodem van alle vragen - ook van het lijden - ligt der wereld zondes Schuld.

Gods voorzienigheid

Alles wat in de wereld gebeurt, gaat

Een dag van nationale rouw werd uitgeroepen ter nagedachtenis van de slachtoffers van de ramp met de MH17 van Malaysia Airlines.

COMMENTAAR

Beginsel der smarten

Wie werd niet opgeschrikt door de ingrijpende gebeurtenissen van de afgelopen weken? Vooral de vlieg-ramp in Oost-Oekraïne met bijna 300 slachtoffers kwam hard aan. We zouden bij dit verschrikkelijke gebeuren gaan vergeten dat er veel meer gebeurt in de wereld om ons heen. Soms ver weg, soms ook dichtbij. Verschrikkelijke dingen. Moeten we ons erover verbazen? Eigenlijk niet: "Ziet, Ik heb het u voorzegt", sprak eenmaal de Heere Jezus.

Een dag van nationale rouw werd uitgeroepen ter nagedachtenis van de slachtoffers van de ramp met de MH17 van Malaysia Airlines. Onder hen waren 196 Nederlanders. Ook voor hen werd het plotseling eeuwigheid. Onder hen waren complete gezinnen. Wie zou niet met ontzetting vervuld zijn bij het zien van zoveel leed? Toch gaat alles gewoon door. De wielrijders in de Tour de France reden weliswaar met een rouwbandje om, maar ook dit evenement ging gewoon door. De plotselinge schrik, ontzetting en verdriet zullen zich de komende tijd vooral concentreren rond de getrof-

fen families, vrienden, collega's en burens. Zij zullen als gevolg van het identificatieproces wellicht nog lange tijd moeten wachten voordat ze hun dierbaren kunnen begraven. Bij hen zal het blijvende littekenen achterlaten. De samenleving zal het zich blijven herinneren als een zeer ingrijpende gebeurtenis. Die herinnering zal minder worden naarmate de tijd verstrijkt en doordat er weer andere schokkende dingen zijn die de voorpagina's van de kranten halen.

Schokkende dingen

Er gebeuren intussen veel schokkende dingen in de wereld en in ons land. Ze zijn al lang geen belangrijk onderwerp meer in de media. Hoewel de ramp met de MH17, ook door de politieke situatie in Oost-Oekraïne en de moeizame wijze waarop het onderzoek en de berging en identificatie van de slachtoffers verliep, naast verdriet ook boosheid en frustratie met zich bracht en mede daardoor de gemoederen zo bezighield, gebeuren er dingen die deze verschrikkelijke ramp zelfs overschaduwden. Om eerst maar dichtbij te blijven: Wie realiseert zich

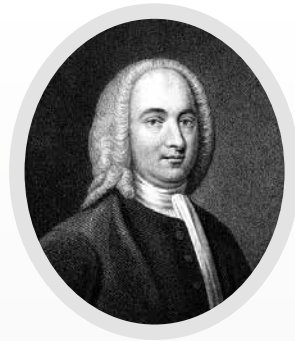
niet buiten Gods voorzienigheid om. We belijden immers dat Hij regeert. Ook al kunnen wij het niet begrijpen. “Zie, God is groot en wij begrijpen het niet”, zegt Elihu tegen Job (36:26). Met alles heeft God een bedoeling. De wijze Salomo mocht daar iets van zien als hij in Spreuken 3:14 schrijft: “Ik weet, dat al wat God doet, dat zal in der eeuwigheid zijn, en er is niet toe te doen, noch is er af te doen; en God doet dat, opdat men vreze voor Zijn aangezicht.”

Zonder tekort te doen aan alle ceremonieel rond het naar Nederland halen van de slachtoffers van de vliegtuigramp, is dit element in alle verklaringen van regeringspersonen, voor zover ik weet, niet aan de orde gekomen. Ook in de toespraak van onze Koning werd zelfs enige verwijzing naar God en naar de troost die er bij Hem is in de Zoon van Zijn liefde, pijnlijk gemist. We kunnen de nabestaanden geen betere troost toewensen dan die waarvan onze Heidelbergse Catechismus spreekt: de enige troost in leven en in sterven.

Eindtijd

Ik wil nog op een element wijzen. Al deze verschrikkelijke dingen staan in het teken van de eindtijd. Het gaat naar het einde van deze bedeling toe. Naar de toekomst van Christus. We moeten er maar niet op rekenen dat wij mensen in staat zullen zijn om alle moeite en zorg, leed en verdriet, uit te bannen. Sommige mensen geloven dat de mensheid in staat is te werken naar een steeds betere wereld; ziekten zullen worden overwonnen, vrede zal er zijn tussen de volken. Maar een heilstaat op deze aarde zal er niet komen. Al deze ingrijpende gebeurtenissen zijn slechts een beginsel van de smarten, zoals de Heere Jezus Zelf heeft voorzien (Matthéüs 24:8). In datzelfde hoofdstuk zegt Hij dat deze dingen moeten geschieden, maar nog is het einde niet (vers 6).

We mogen ons niet verliezen in allerlei doemscenario's, maar we moeten er wel lessen uit trekken. En de voornaamste les is wel, dat we voorbereid moeten zijn voor de eeuwigheid. Wij zijn niet beter dan de slachtoffers van MH17. Indien gij u niet bekeert, zo zult gij insgelijks vergaan. Hebben wij olie in onze lampen als de Bruidegom komt? “Zo waakt dan, want gij weet den dag niet, noch de ure, in dewelke de Zoon des mensen komen zal.”

Abraham Hellenbroek
1658-1731

De heerschappij van Koning Jezus

En de heerschappij is op Zijn schouder, Jesaja 9:5.

O! rampzalige mens! Die onder de heerschappij van deze Koning niet buigt, bedenk echter dat Hij die heerschappij niet tevergeefs op Zijn schouder heeft. Zo u er niet als onderdanen onder bukt, zo zal zij u als vijanden verpletteren. Immers heeft Hij de scepter van Zijn heerschappij ook om Zijn vijanden te verpletteren met een ijzeren scepter, en in stukken te slaan als pottenbakkersvaten. Zijn rechterhand leert Hem ook vreselijke dingen. Zijn pijlen zijn scherp, zij treffen in het hart van des Konings vijanden. Rondom Hem zijn wolken en donkerheid, gerechtigheid en gericht zijn de vastigheid Zijns troons; een vuur gaat voor Zijn aangezicht heen, en het steekt Zijn wederpartijders rondom in brand. Dat zal het lot zijn dergenen die de heerschappij van Jezus niet gehoorzamen.

Wel, handelt dan toch verstandiglijk, dient de Koning met vreze en verheugt u met beven. Kust de Zoon, opdat Hij niet toorne en u op de weg vergaet, wanneer Zijn toorn maar een weinig zou ontbranden. Is alle heerschappij op Zijn schouder? Wel zo past het ons immers Hem te gehoorzamen en tot onze enige Koning aan te nemen. Dat was immers van de Silo voorzien: Hem zullen de volken gehoorzaam zijn. Alle geslachten der heidenen zouden voor Zijn aangezicht aanbidden wanneer het Koninkrijk des Heeren zou zijn, en Hij heersen zou onder de heidenen. Welaan dan, omdat Hij uw Heere is, zo buig u neder. Immers alle koningen zouden voor Hem moeten nederbuigen, alle heidenen zouden Hem dienen. Zijn volk zou zeer gewillig zijn.

Och, onderwerp u dan gewillig aan die Koning. En tot dat doel, zo zeg uw dienst op aan alle vreemde en zondige heerschappij en onderdanigheid. U *kunt* geen twee heren tegelijk dienen; niet de wereld, de zonde en de duivel, en tegelijk Jezus. U moet zich aan die heerschappij onttrekken. Jezus wil alleen, of geheel niet regeren. U moet zich aan al de wetten van Koning Jezus onderwerpen. Wilt u Jezus tot een Koning hebben, dan moet u de rechten en de inzettingen van die Koning ook gehoorzamen, en al de nauwe bevelen van het Evangelie zoeken na te komen.

Zoek daartoe in Zijn Woord en wetten wel geoefend te worden, opdat u de wil van uw Koning mag leren kennen. Onderzoek in Zijn Woord, en zoek altijd daar te zijn waar het geklank van de Koning gehoord wordt. Zou u niet graag onder zo'n heerschappij buigen? O, het is zulk een liefelijke heerschappij. Jezus tot uw Koning te hebben is zulk een onbegrijpelijke zoetigheid.

Uit: *De Evangelische Jesaja*, Ds. A. Hellenbroek

Uitkomsten van een briefwisseling

We ontvingen van ds. M. Golverdingen het verzoek om onderstaande verklaring in De Saambinder te publiceren. Deze verklaring wordt deze week ook opgenomen in De Wachter Sions.

De redactie

Gedurende de afgelopen maanden heeft er een uitvoerige en constructieve briefwisseling tussen dr. M. Golverdingen en ds. J. Roos plaatsgevonden naar aanleiding van de recensie door ds. Roos van de dissertatie Vernieuwing en verwarring van dr. Golverdingen.

Deze briefwisseling heeft onder meer door enkele nieuwe gegevens meer licht geworpen op de historische ontwikkelingen in de Gereformeerde Gemeenten rond 1950, en door verduidelijking van sommige standpunten ook geleid tot een beter wederzijds verstaan. Hieronder worden de uitkomsten van de briefwisseling kort weergegeven.

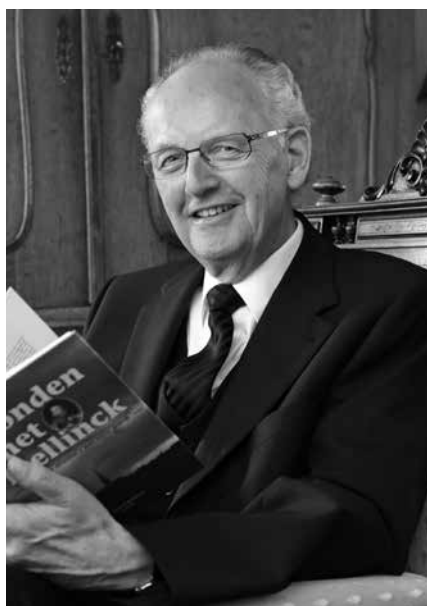
1. De leeruitspraken van 1931

De samenvatting van de zesde leeruitspraak van 1931 die dr. Golverdingen in zijn proefschrift gaf werd door ds. Roos in zijn recensie omschreven als een 'aan onzorgvuldigheid grenzende omissie'. Dr. Golverdingen heeft verduidelijkt dat de weergave niet bedoeld was als een samenvatting van deze leeruitspraak, zodat er geen sprake was van een aan onzorgvuldigheid grenzende omissie maar van een onduidelijkheid. Dr. Golverdingen en ds. Roos zijn het er beiden over eens dat de verantwoordelijkheid van de mens niet begint bij het horen van de Evangelieprediking. De mens is allereerst verantwoordelijk omdat hij goed

Deze briefwisseling heeft onder meer door enkele nieuwe gegevens meer licht geworpen op de historische ontwikkelingen in de Gereformeerde Gemeenten rond 1950.

ds. J. Roos

dr. M. Golverdingen

en naar Gods beeld geschapen is. God eist Zijn beeld terug. De verantwoordelijkheid wordt groter door de ernstige aanbidding van Christus en de verbondsweldaden in het Evangelie. Ds. Roos erkent dat de uitdrukking 'een aan onzorgvuldigheid grenzende omissie' daarom niet van toepassing blijkt te zijn op het standpunt van dr. Golverdingen over deze leeruitspraak.

2. De visie van dr. C. Steenblok op de algemene genade

Dr. Golverdingen heeft in de dissertatie aangegeven dat dr. Steenblok 'elke relatie tussen het Middelaarswerk van Christus en de algemene genade ontken't'. Gebleken is dat deze samenvatting de opvattingen van dr. Steenblok onvoldoende recht doet. Dr. Golverdingen is voornemens bij een volgende druk van zijn dissertatie hierop een correctie aan te brengen.

3. De visie van dr. C. Steenblok op de uitwendige roeping

In de dissertatie wordt gesteld dat dr. Steenblok 'een verkeerd gebruik maakte van de heilsorde – wet en evangelie – zoals die bij de oude, gereformeerde theologen werd gebruikt.' Ook wordt gesteld dat dr. Steenblok leerde dat aan de onbekeerden alleen de wet verkondigd moest worden, en aan de gelovigen alleen het Evangelie. Uit bronnen is gebleken is dat deze samenvatting de opvattingen van dr. Steenblok onvoldoende recht doet. Dr. Golverdingen is voornemens bij een volgende druk van zijn dissertatie hierop een correctie aan te brengen.

4. Bronnengebruik

Ds. Roos heeft dr. Golverdingen bekritiseerd vanwege het selectief gebruik van bronnen. Ds. Roos hecht eraan te benadrukken dat hij niet bedoeld heeft de integriteit van dr. Golverdingen als kerkhistoricus in twijfel te trekken. Dr. Golverdingen stelt dat het bij nader inzien consequenter zou zijn geweest wanneer ook iemand als ds. F. Mallan was geïnterviewd.

5. Het verbond der Genade van de Erskines en Fisher

Dr. Golverdingen stelt in zijn dissertatie dat ds. G.H. Kersten dr. C. Steenblok duidelijk heeft willen waarderen en enigszins heeft willen corrigeren met de uitgave van *Het verbond der Genade* van de Erskines en Fisher. In zijn studie geeft dr. Golverdingen voor het corrigeren het argument dat ds. Kersten een aantal opvallende cursiveringen heeft aangebracht in

het boekje. Gebleken is echter dat de gedachte dat ds. Kersten deze cursiveringen zelf heeft aangebracht onhoudbaar is. Hij nam de cursiveringen uit de Engelse tekst grotendeels over van de oorspronkelijke auteurs. Dr. Golverdingen erkent dit maar acht het toch niet uitgesloten, gelet op de kerkhistorische samenhang der dingen, dat ds. Kersten zijn opvolger door de uitgave voorzichtig wilde bijsturen. Ds. Roos is van mening dat dit niet waarschijnlijk is gelet op het voorwoord van het boekje waarin ds. Kersten waarderende woorden uit richting dr. Steenblok en stelt dat het boekje gericht is tegen de drieverbondenleer en een daarop gebaseerde evangelieprediking.

6. Vooroverleg voor de synode van 1950

Uit de dissertatie van dr. Golverdingen kan de conclusie worden getrok-

ken dat er vóór de synode van 1950 geheim vooroverleg is geweest over het voorzitterschap van ds. D.L. Aangeenbrug en een schorsing van ds. R. Kok. Uit latere bronnen (van na de door dr. Golverdingen onderzochte periode) blijkt dat deze conclusie genuanceerd moet worden, in de zin dat het niet waarschijnlijk is dat zulk overleg heeft plaatsgevonden.

Hoewel er verschillen blijven in de evaluatie van historische ontwikkelingen in de Gereformeerde Gemeenten tussen dr. Golverdingen en ds. Roos, hechten beiden eraan om de hierboven bereikte resultaten van een constructieve briefwisseling te delen, in de hoop dat daarmee bijgedragen wordt aan een beter verstaan van de geschiedenis van de Gereformeerde Gemeenten.

Dr. M. Golverdingen en ds. J. Roos

Stilte

MIN DE STILTE IN UW WEZEN.
MIN DE STILTE DIE BEZIELT.
ZIJ DIE ALLE STILTE VREZEN;
HEBBEN NOOIT EEN HART
GELEZEN;
HEBBEN NOOIT GEKNIELD.

GUIDO GEZELLE

Even maar...

Hoe kom ik bij Jezus?

Zou er een meer wezenlijke vraag zijn dan deze? Want het is zo eeuwig waar: 'Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven; maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem'. Joh 3: 36. Dit zijn de laatste woorden van de Doper tegen zijn trouwe discipelen, die het bij hun meester willen houden en op afstand van Jezus willen blijven. Goed bedoeld en heel serieus vijanden van Jezus! Dat kan blijikbaar... Echter dan klinkt het zo scherp: een zaak van dood of leven, van onder Gods toorn blijven of van Gods toorn verlost worden.

Er zijn maar twee mogelijkheden, ook voor serieuze mensen, die een ernstige prediking beminnen. Vandaar de allesbeslissende vraag: hoe leer ik de Middelaar nu bevestigend kennen?

Zullen we daarvoor eens gaan luisteren naar ons doopformulier? We krijgen elke keer wanneer

er gedoopt wordt onderwijs in de kernzaken van de doopleer. De zichtbare waterdruppels roepen drie kernzaken uit; spreken zonder woorden over: ellende, verlossing en dankbaarheid.

We horen nogal eens het formulier aanhalen en dan begint men direct met: '...dat we door de doop vermaant en verplicht worden tot een nieuwe gehoorzaamheid'. Maar dan zitten we direct in het stuk der dankbaarheid. Daar begint echter de Schrift niet mee, dus de HC ook niet en daarom ons doopformulier ook niet.

Laten we toch altijd beginnen bij het begin: dat kinderen des toorns wedergeboren moeten worden en nog kunnen worden. Het begin van de doopleer onderwijst onze ellendestaat: dat buiten het koninkrijk Gods staan en onrein zijn. Wanneer je doopwater ziet is dat een zichtbare prediking, die tot drie zaken oproept: *walgen, buigen en zoeken*. Dát is nu de weg naar Jezus! Het doopwater roept ons toe

hoe vuil we zijn, met het doel, dat we van onszelf gaan walgen. Dat we onder God zullen buigen. En dan gaan we walgend en buigend in al onze onrust zoeken. Overal gaan we zoeken, behalve daar waar het te vinden is. Blind als we zijn. Maar nu roept het doopwater op: zoek het toch niet bij uzelf, dat is een doodlopende weg. Daar word je alleen maar vuiler van. Bij jezelf is alleen maar een vuile bron van alle wanbedrijven.

Het is zo'n troostrijke verborgenheid: Neen niet zoeken bij onszelf, niet in onszelf, maar buiten, buiten, buiten onszelf. In een Ander, de meerdere van Jozef Die Zich niet langer kan bedwingen om Zijn liefde uit te laten. Dit zijn nu echt zoekende zielen. Zulke zoekers worden vol walging van zichzelf, diep buigend onder Gods recht, aan Jezus' voeten getrokken. Daar is nog plaats genoeg!

v. A.

De leeruitspraken van 1931

We beginnen dit artikel met de derde uitspraak. We lezen daar dat wat het wezen des verbonds betreft, de Heilige Schrift alleen spreekt van twee verbondshoofden. Adam is hoofd van het verbond der werken; Christus Hoofd van het verbond der genade, volgens Romeinen 5:12-19; 1 Korinthe 15:22, enz.

Christus Hoofd van het genadeverbond?

In de jaren rond de synode van 1931 is er nogal wat te doen geweest over de vraag of Christus het Hoofd van het genadeverbond mag worden genoemd. De vraag is op zichzelf begrijpelijk omdat Christus nergens in de Schrift met deze naam wordt aangeduid. Wel wordt Hij Middelaar en Borg van het verbond genoemd, maar geen Hoofd. Hoewel de benaming als zodanig ontbreekt, de zaak zelf wordt echter wel duidelijk in de Schrift geleerd. Daarom spreekt onze belijdenis ook herhaaldelijk onbevangen over de Middelaar en Hoofd van alle uitverkorenen (DL. I, 7), het Hoofd Zijner christelijke Kerk (HC vraag 50) en het enige Hoofd (NGB 29). Vooral de aanhangers van de drieverbondenleer hadden bezwaar. En dat is op zichzelf wel te begrijpen. Want hij die de gedachte van de drieverbondenleer aanhangt, kan Christus niet het Hoofd van het genadeverbond noemen, of hij ondergraaft zijn eigen standpunt. Christus zou dan als Hoofd afhankelijk zijn van de keuze van Zijn bondelingen. Het zou er maar om hangen of ze Hem door wel of niet te geloven, als hun Hoofd zouden aanvaarden.

Het spreken over Christus als het Hoofd van het genadeverbond heeft echter oude papieren. We wijzen dan vooral op het boek van Thomas Boston, "Een beschouwing van het verbond der genade". Dr. A. Comrie schrijft in zijn Catechismus, blz. 353, 'dat hij zeer twijfelt, of er enig menselijk geschrift is, waar volgens Gods eeuwigblijvend Woord zo klaar van het verbond der genade gesproken wordt'.

En juist in dit geschrift van Boston wordt zeer duidelijk gesproken over

Christus als het Hoofd van het genadeverbond.

Romeinen 5

De uitdrukking 'Hoofd' wordt hier gebruikt om iemand aan te duiden die anderen vertegenwoordigt in het verbond. In dat licht wordt Adam het hoofd van het werkverbond genoemd. Deze voluit Bijbelse uitdrukking, volgens Romeinen 5, geeft aan dat hij in het werkverbond al zijn nakomelingen heeft vertegenwoordigd. Hij heeft hen gerepresenteerd, zo zeggen we dan dogmatisch.

Zo ook Christus. In Romeinen 5:14 noemt Paulus Adam een voorbeeld Desgenen die komen zou. Zoals Adam verbondshoofd was, zo is ook Christus Verbondshoofd geworden, en dat van eeuwigheid.

In een eerder artikel hebben we gezien hoe ook binnen eigen gelederen enig bezwaar leefde tegen deze benaming van Christus. Ds. H.A. Minderman wilde Christus wel zien als Hoofd van de gemeente, maar niet als Hoofd van het genadeverbond, waarbij hij zich beriep op Kolossenzen 1:18 en Efeze 4:15 en 5:23. Uiteindelijk vermelden de notulen dat de derde leeruitspraak in zoverre wordt toegestemd, dat er vrijheid gelaten wordt omtrent de uitspraak: Christus, Hoofd van het genadeverbond.

De vierde uitspraak:

Dat een verbond in zijn wezen twee partijen kent; dat gelijk God met Adam als vertegenwoordigend hoofd van al zijn zaad, het verbond der werken heeft opgericht, alzo met Christus, als het vertegenwoordigend Hoofd van al de Zijnen, het verbond der genade is opgericht, terwijl het (subjectief) wordt opgericht met al de uitverkorenen, als zij door wedergeboorte en geloof, in de tijd in dat verbond worden ingelijfd.

In deze uitspraak gaat het voornamelijk over de persoonlijke inlijving van de uitverkoren zondaar in het verbond. In de letterlijke tekst wordt dit de 'subjectieve (onderwerpelijke) oprichting' genoemd. In de derde uitspraak is belicht hoe de zondaar in Christus als het Hoofd is vertegenwoordigd, maar

Ds. G.H. Kersten

nu staat de vraag centraal hoe de uitverkoren zondaar nu persoonlijk deel krijgt aan het wezen van het verbond. Het komt immers op de toepassing aan!

Ook iemand als Boston heeft daar in zijn boek over het genadeverbond aandacht aan besteed. In het zesde hoofdstuk spreekt hij over 'de wijze om de zondaren persoonlijk en zaligmakend in het verbond der genade in te lijven'.

De vierde uitspraak wijst erop dat dit in de tijd gebeurt in de weg van wedergeboorte en geloof. Met klem benadrukt ds. Kersten in zijn dogmatiek de noodzaak van deze wedergeboorte. Hij schrijft daarover op blz. 321: 'De wedergeboorte is hun onmisbaar; zij moeten uit de geestelijke dood worden opgewekt en in Christus worden ingeplant. (...) elke uitverkorene, zo lang hij buiten de dadelijke inlijving in het verbond staat, is gerekend in Adams bondsbreuk en ligt mitsdien onder de vloek van het Werkverbond. (...) Deze inlijving is dan ook niet slechts een bewust worden van de gegevens des Vaders aan Christus, dat zij reeds van eeuwigheid in het verbond waren, doch het is een overzetting Gods uit het verbroken Werkverbond in het Verbond der genade; uit de staat der verdoemenis in die van de verzoening'. De wijze waarop de zondaar dit met bewustheid ondergaat, wordt treffend beschreven door ds. Hellenbroek in zijn vragenboekje. Hij spreekt eerst over het naderen van God tot de zondaar als Hij hem vriendelijk nodigt en bidt, met veel ernst en oprechtheid, al diens zwaarigheden oplost, en over het zich overgeven van de zondaar aan de Heere. Hij zegt daarvan: dit gebeurt bedaard, vrijwillig, armoedig, gelovig en oprecht, met een gehele toestemming aan de eisen, zowel als aan de beloften des verbonds.

(wordt vervolgd)

Sliedrecht,

ds. A.T. Huijser

Tekst met tekst vergeleken

SV en HSV

In De Saambinder van begin juni heb ik iets geschreven over de wonderlijke belofte van Leviticus 26:40-42. Het betreffende hoofdstuk staat vol dreigementen en oordelen over Israël. Als het volk zich tot de afgoden keert, zal het er diep doorgaan. Maar dan komt er – heel verrassend – een goddelijk keerpunt in dit hoofdstuk. In Zijn eenzijdige liefde zegt de Heere in vers 40: ‘Dan zullen zij hun ongerechtigheid belijden’, enz. Juist het onvoorwaardelijke van deze belofte is treffend. Daarin ligt iets dat God verheerlijkt, maar ook iets dat troost biedt. Het is dan ook een verarming dat de Herziene Statenvertaling er een voorwaardelijke belofte van heeft gemaakt: ‘Wanneer zij hun ongerechtigheden zullen belijden... dan zal Ik denken aan Mijn verbond met Jakob’.

Op mijn artikel heb ik nogal wat reacties gekregen, zowel positieve als minder positieve. Laatstgenoemde reacties waren van drieërlei aard: taalkundig, dogmatisch en persoonlijk. Daarnaast gaven sommigen toe dat de HSV-versie van de betreffende verzen niet echt een verbetering is,

maar zij vroegen zich af of je nu zoveel kunt ophangen aan een enkele uitglijder.

Ik heb beloofd op deze bezwaren in te gaan en wil proberen dit op zorgvuldige wijze te doen middels een aantal artikelen. Daarbij is het niet mijn bedoeling om te herhalen wat al eerder in De Saambinder over de HSV geschreven is door ds. J.M.D de Heer en ds. G.J.N. Moens. Wie dat nog eens wil nalezen, kan dat doen...

Taalkundig

Sommige briefschrijvers wezen erop dat de zinsconstructie in Leviticus 26 op twee manieren kan worden vertaald. De Statenvertaling heeft het in stellende zin gedaan ('dan'); de HSV in een meer voorwaardelijke of temporele zin ('wanneer'). Volgens hen kan het, grammaticaal gesproken, allebei.

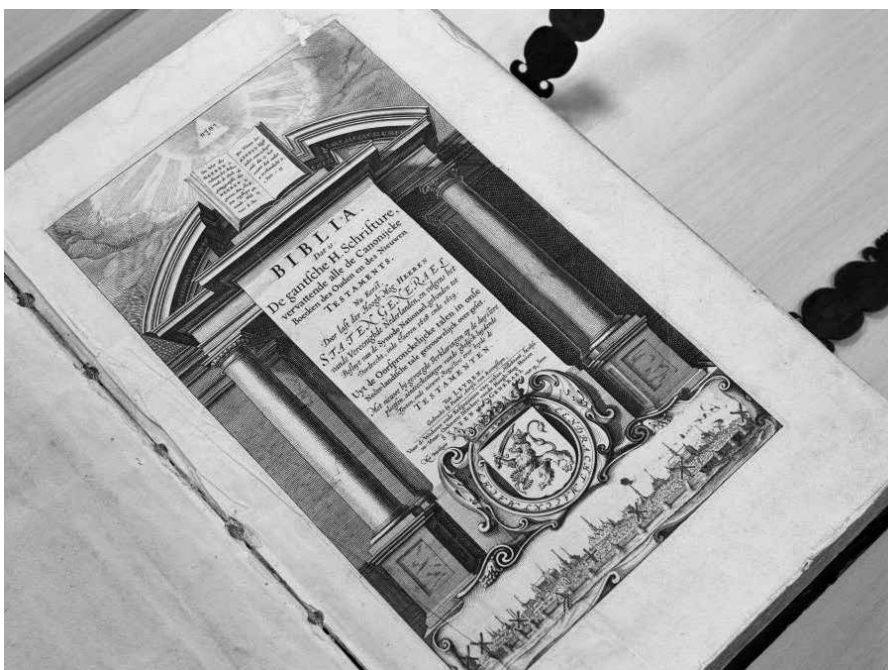
Ik zal dit niet ontkennen. Er zijn inderdaad Bijbelgedeelten waar laatstgenoemde keuze goed te verdedigen is. Ik blijf me echter afvragen of dat in dit geval noodzakelijk en terecht is. Het eerste gedeelte van het hoofdstuk wijst er inderdaad op dat de Heere Israël zal straffen *indien* het volk on-

gehoorzaam zal zijn (vers 14). Maar betekent dit nu ook dat Hij aan Zijn verbond zal gedenken *indien* of *wanneer* het volk zich zal bekeren? Moet er nu echt zo'n parallel getrokken worden? Is dat niet al te logisch gedacht? Is Gods genade juist niet op een heilige wijze 'onlogisch'? Is het toevallig dat het Hebreeuwse woordje voor 'indien' dat in vers 14 gebruikt wordt, juist niet terugkeert in vers 40? En dan nog iets: de HSV wil geen nieuwe vertaling zijn; wel een herziening (dat is dus meer dan een hertaling), maar geen nieuwe vertaling. Waarom moest Leviticus 26:40-42 dan op deze wijze herzien worden? Daar was toch geen dwingende reden toe? Het siert het bestuur van de HSV dat het dit inmiddels zelf heeft toegegeven. In de correspondentie die volgde op de publicatie van mijn artikel deelde het bestuur mij mee dat de weergave van Leviticus 26:40-42 opnieuw bekeken is. Hoewel men blijft bij de opvatting dat beide vertalingen mogelijk zijn, heeft men geconstateerd dat er 'niet genoeg reden is om af te wijken van de Statenvertaling'. In een volgende editie van de HSV zal de tekst dan ook gecorrigeerd worden. Het bestuur vroeg me of ik deze reactie via De Saambinder bekend wil maken. Dat doe ik bij dezen.

Dogmatisch

Het tweede soort reacties op mijn artikel was van dogmatische of leerstellige aard. Enkele briefschrijvers stelden dat er niets mis is met de uitdrukking "voorwaardelijke beloften". Natuurlijk zijn er *onvoorwaardelijke* beloften in de Bijbel, maar er zijn toch ook beloften waarin een *voorwaarde* wordt genoemd om te komen tot de vervulling ervan? Staat er niet in 1 Johannes 1 vers 9: 'Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, dat Hij ons de zonden vergeve...?' En belooft de Heere niet: 'Bid, en u zal gegeven worden...' (Matth. 7:7)?

Ik wil de briefschrijvers hartelijk danken voor deze reactie. Ik ben het met hen eens. Sterker nog, ik ben de laatste die zal ontkennen dat er voorwaardelijke beloften in Gods Woord staan. Ik zou er nog veel meer kunnen opnoemen. Zulke beloften spreken overigens niet van voorwaarden die de mens in eigen wilskracht moet vervullen. Ik heb dat in mijn artikel ook nadrukkelijk gesteld. Zulke voorwaarden geven de weg aan waarlangs de Heere de Zijnen leidt. Als het goed is, zullen zulke voorwaarden ons niet lijdelijk maken. Ze willen ons in de

Voorpagina van de oorspronkelijke Statenvertaling: Uyt de Oorspronckelijcke talen in onze Neder-landtische tale getrouwelijck over-gezet.

klem brengen om van de Heere af te smeken wat Hij van ons eist. Het gaat immers niet buiten waarachtige bekering en schuldbelijden om? Maar ook die bekering en dat schuldbelijden zijn vrucht van Gods onwederstandelijke genade. Juist in Bijbelgedeelten als Leviticus 26 komt dat zo helder naar voren. Daar ging het me om in mijn artikel.

Persoonlijk

Een briefschrijver was van mening dat ik te scherp was in de richting van de HSV. Had ik niet de integriteit van de mensen achter deze herziening aangetast? Dat laatste is geenszins mijn bedoeling geweest. Ik heb dat ook onderstreept in mijn briefwisseling met het bestuur. Ook al ben ik het in veel opzichten niet eens met deze herziening van de Statenvertaling, ik ben ervan overtuigd dat men te goeder trouw heeft willen handelen. De Generale Synode van onze gemeenten heeft weliswaar een- en andermaal duidelijk afstand genomen van de HSV, maar dat betekent niet dat de persoonlijke integriteit van de medewerkers in twijfel getrokken wordt.

Ik pleit ervoor dat wij het gesprek over de SV en de HSV op een zuivere wijze blijven voeren. Dat geldt niet alleen hen die menen de HSV te moeten afwijzen - bij die categorie reken ik mezelf - maar ook bij hen die de SV als achterhaald of te moeilijk beschouwen. Soms worden er onnodige steken uitgedeeld in de richting van het volksdeel dat zich aan de SV verbonden voelt. Zo las ik in een conferentiebundel van de ZGG over zending en Bijbelvertaalwerk de volgende passage: 'Bepaalde dogmatische en/of bevindelijke interpretaties - voor zover deze niet duidelijk gebaseerd zijn op de Schriften zelf en voor zover ze niet overeenkomen met de oorspronkelijke intentie van de tekst - dienen eveneens te worden afgewezen en gecorrigeerd. Soms is er sprake van een sterk allegoriserende uitleg op grond waarvan allerlei bevindelijke waarheden worden ingelezen in met name historische en narratieve Bijbelgedeelten'. Ik denk dat we in het gesprek over de principes van Bijbelvertaalwerk en over het verschil tussen de SV en de HSV dergelijke uitspraken beter achterwege kunnen laten. Zij vertroebelen de discussie.

Incidenteel

Uiteraard was mijn artikel geen uitputtende beschouwing over de Herziene Statenvertaling. Het ging maar

over één Bijbelgedeelte. Ik meen dat het ogenschijnlijk kleine verschil tussen de SV en de HSV op die plaats grote gevolgen heeft. Maar nogmaals, in mijn artikel trok ik geen verregaande conclusies over de Herziene Statenvertaling als geheel. Uit sommige reacties bleek dat men dit er wel in gelezen had. De vraag werd gesteld: 'Het gaat in uw voorbeeld toch maar om één tekst?'

Op zichzelf genomen is dat waar. De ongelukkige verandering van deze tekst kan de indruk wekken niet meer dan een incident te zijn. Dit ene voorbeeld is echter met veel andere te vermenigvuldigen. Ik wil daar nog nader op ingaan. Bovendien hanteert de HSV een andere vertaalmethode. Veel meer dan de Statenvertalers legt zij nadruk op de ontvangende taal (het

Nederlands), en dat ten koste van de brontalen (het Hebreeuws, Aramees en Grieks). De geïnspireerde tekst in de brontalen verdienen ons zorgvuldig respect! Vervolgens verdwijnt met de uitgave van de HSV ook het waardevolle onderwijs van onze kantenaren achter de horizon. En ten slotte is er de Jongereneditie met verklarende stukjes waarin regelmatig zeer algemeen gesproken wordt over geloof en geloven. Dit alles brengt ons niet dichterbij de Schriftuurlijke waarheid en de bevindelijke doorleving daarvan. Ik hoop dat in de volgende artikelen toe te lichten.

(wordt vervolgd)

Krabbendijke,

ds. C. Sonneveld

BOEKENNIEUWS

**"Zijn leven afgelegd",
Isaac Ambrosius; uitg. De Banier,
Apeldoorn; ISBN 978 90 336 09947;
103 blz.; € 9,95.**

Dit boekje van Isaac Ambrosius (niet te verwarren met de kerkvader van Milaan die dezelfde naam droeg) heeft als titel: "Zijn leven afgelegd". Het bevat korte stukjes die het lijden van Christus weergeven, vanaf Gethsémané tot Zijn dood op Golgotha. Van deze Ambrosius is ook het bekende boek "Het zien op Jezus". De stukjes uit "Zijn leven afgelegd" zijn daarin terug te vinden. We zouden kunnen zeggen dat de gehele Bijbel het leven van Christus in zich heeft, van Genesis tot Openbaring. Het plaatsbekledend lijden immers is het geëiste rantsoen in het geval van overtreding van de heilige Wet Gods. Het Oude Testament toont ons dit in de schaduwdienst van offer en verzoening. Het Nieuwe Testament in het komen in het vlees van het ware Offer, waardoor de schaduwen wijken en de beloften vervuld worden. De lijdensgeschiedenis is van alle geschiedenissen in de Bijbel het meest gedetailleerd beschreven. In vier verschillende Evangelieën kunnen we het Lam volgen, van Zijn gevangenneming tot Zijn begravenis. Dat is niet zonder

reden, namelijk om er persoonlijk deel aan te krijgen. Buiten Jezus is geen leven, maar een eeuwig zielsverderf. Als Ambrosius Zijn lijden van gebeurtenis tot gebeurtenis volgt, blijkt zijn gave en talent om er veel bijzonderheden uit te halen. Het boekje wensen we in handen van iedereen. Toch dienen we er wel op te letten dat het in het leven van Gods volk een nadere weg is om in Christus' lijdensgang onderwezen te worden. Het behoort niet tot de melk maar tot de vaste spijs. Er is een bepaalde groepering, niet in één kerkgenootschap, maar in onderscheidene, die zeggen: 'Dat is het, Jezus in Zijn plaatsbekledend lijden en sterven'. Dat zijn wij met hen eens. Alleen: er moet door Gods Geest plaats voor gemaakt worden. In dat licht bezien, leest nog niet elk kind van God deze lijdensmeditaties met dezelfde betrekking. Het is wel te wensen dat we er naar hongerden en dorstten. Want die gerechtigheid, aangebracht tussen de paaszaal en Jozefs hof, is ons allen zo nodig. Daar is het geschied dat de Vader als Rechter voldoening eiste. Daar is het ook geschied dat de Zoon als Borg betaalde. Hij offerde Zichzelf. Gaf zijn leven voor Zijn schapen. Het kleine boekje zit van het begin tot het eind in het hart daarvan. Aanbevelen dus om te lezen. Het is in gang-

baar Nederlands gezet door mevr. J. Kranendonk-Gijssen. Dat is haar goed gelukt. Eén opmerking: Op bladzijde 14 staat als titel "Een heftig gebed", wat daar staat op Christus' bidden in Gethsémané. Daar hadden we voor "heftig" liever een ander woord gezien, bij voorbeeld: "ernstig".

Het boekje heeft een handig formaat, het past in een handtas en in een binnenzak.

Opheusden, ds. G.M. De Leeuw

Zendingswerker schrijft kinderboek, Het geheim van de hut

Mevrouw Alie Buijert heeft een kinderboekje geschreven. U kent haar misschien wel als werkzaam bij onze zending. En wanneer u op de laatste zendingdag aanwezig was, hebt u haar 'ontmoet'. Zendingsvoorlichter Just van Toor had toen namelijk een interessant vraaggesprek met haar en bood haar tot slot het eerste exemplaar aan van 'Het geheim van de hut'. Nu ontvang ik een vriendelijk briefje van uitgever Den Hertog d.d. 18 juli 2014 waarin dit staat te lezen: 'Het is niet onze gewoonte om kinderboeken naar De Saambinder ter recensie te sturen, maar voor dit boek willen we graag een uitzondering maken. Dit boekje is uitgegeven in samenwerking met de ZGG en de opbrengst is ook voor de ZGG. Het zou daarom fijn zijn als het wat aandacht krijgt...'. Laat het uitgeverij Den Hertog hierbij duidelijk zijn, dat er best kinderboeken naar De Saambinder gestuurd mogen worden. Zeker zoals dit...! En laat het ZGG duidelijk zijn dat we deze aandacht er direct na toezending en van ganser harte aan schenken. Vanwege de uitgave en natuurlijk het doel.

Even om de sfeer te proeven: Oboh heeft een geheim. Nwokoro voelt het gewoon. Wat houdt zijn beste vriend toch voor hem verborgen? Op een nacht neemt Oboh hem mee naar buiten. In het donker sluipen de twee jongens door het veld. Niemand mag hen zien. Ze zijn op weg naar een oud hutje... Oboh duwt het lage deurtje open. Het knerpt. 'Je mag je zaklamp nu wel aandoen'. Obohs stem is een beetje schor, alsof zijn keel bijna dicht zit. Het licht is fel na de duisternis buiten. Nwokoro's adem stukt als hij ziet waar Oboh hem naartoe heeft gebracht...

Verder moeten onze kinderen vanaf acht jaar het zelf maar lezen. Al lezend wordt onderaan de bladzijde uitgelegd wat

een compound is, en yam en fufu e.d. Heel nuttig! Peter Nuijten zorgde voor de kleurige omslag en een aantal sprekende zwart-wit illustraties. Het door Cito in samenwerking met KPC Groep toegekende leesniveau is AVI 5 EN CLIB 6. U doet er uw (klein)kinderen een groot plezier mee en u steunt er de zending door. Nu, wat wilt u nog meer?

N.a.v. Alie Buijert, Het geheim van de hut, uitg. Den Hertog B.V.-Houten, 93 pag., ISBN 978 90 331 2613 0, € 8,50 de opbrengst is geheel ten bate van de zending.

v. A.

EEN KLEINE WOLK ALS EENS MANS HAND

Het in De Saambinder van 17 juli jl. door ds. W. Visscher gerecenseerde herdenkingsboek van de Gereformeerde Gemeente te Deventer, getiteld "Een kleine wolk als eens mans hand", kan besteld worden via e-mail: scriba@gergemdeventer.nl of telefonisch: 0570-654728 (fam. Van Garderen) of 0570-745011 (fam. Overeem). Dit boek kost € 21,- (excl. verzendkosten).

KERKNIEUWS

BEROEPINGSWERK BEDANKT

Voor Arnhem:
ds. W. Harinck te Moerkapelle.

BEVESTIGING/INTREDE KANDIDAAT H.A. VAN ZETTEN TE BENTHUIZEN

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente van Benthuizen deelt u met blijdschap en verwondering mee dat **woensdag 3 september** kandidaat H.A. van Zetten als herder en leraar aan onze gemeente verbonden zal worden.

De bevestigingsdienst waarin ds. G.J. van Aalst zal voorgaan begint om 15.00 uur, de intrededienst vangt aan om 19.30 uur. Wij nodigen u hierbij hartelijk uit tot het bijwonen van deze diensten, die gehouden zullen worden in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Moerkapelle, Kerkstraat 14.

W. Rijkaart, preses
A. Leune, scriba

AMBTSDRAGERSBIJEENKOMST PART. SYNODE ZUID TE GOES

De Stichting tot Hulpverlening der Geref. Gemeenten in de Particuliere Synode Zuid belegt op **dinsdag 2 september** een (contact-)ambtsdragersbijeenkomst over het thema **JEUGDZORG**.

Sprekers: dhr. E.J. Verbruggen (De Vluchtheuvel) verzorgt de hoofdlesing en dhr. A. Jansen (Calvijn College) belicht het thema vanuit de praktijk op school.

Aanvang: 19.30 uur. Plaats: Sionkerk, Louise de Colignylaan 177 te Goes.

Anmelden: pp.eikelboom@stichtinghulpverlening.nl

VERSLAG VERGADERING CLASSIS GOUDA 11 JULI 2014 TE ZOETERMEER

Namens de roepende kerk van Zoetermeer opent ds. G. Clements de vergadering. Hij leest Luk. 9 vers 12 tot 17 en gaat voor in gebed. Hij heet vervolgens een ieder hartelijk welkom. In bijzonder kand. H.A. van Zetten die het beroep naar de gemeente van Benthuizen heeft aangenomen. De deputaten artikel 49 DKO, ds. J.J. van Eckveld en ds. G. Heijkamp, de predikanten, docenten en studenten van de Theologische School, afgevaardigden en de vele (ook jonge) belangstellenden worden eveneens een hartelijk welkom toegeroepen.

In de meditatie staat ds. Clements vooral stil bij het 13^e vers van het voorgelezen Schriftgedeelte: "Maar Hij zeide tot hen: Geeft gij hun te eten. En zij zeiden: Wij hebben niet meer dan vijf broden, en twee vis-sen; tenzij dan dat wij heengaan en spijs kopen voor al dit volk;"

Preses is ds. W. Harinck, assessoren zijn ds. G.W.S. Mulder en ds. G. Hoogerland, quaestor is oud. G.M. van Winkelen en scriba: oud. J. Bloemendaal.

Er worden vier examens afgenomen van ieder vijftien minuten:

- exegetische door ds. G.W.S. Mulder;
  - dogmatiek door ds. G. Clements;
  - kerkgeschiedenis door ds. G. Hoogerland;
  - kerkrecht door ds. W. Harinck.
- Ds. G.W.S. Mulder bevrageet kandidaat

Van Zetten over het maken van een preek: eerst in het algemeen en vervolgens toegepast op Efeze 5, de eerste perikoop met het achtste vers als centrale tekst; ds. G. Clements spreekt met de kandidaat over de leer van de laatste dingen, met name de eeuwige straf en ook welke bezwaren er tegen deze leer vanuit de moderne theologie gekomen zijn; verder bevraagt hij hem op de theologie van de Westminster Confessie; ds. G. Hoogerland vraagt bij het vak Kerkgeschiedenis naar de Middeleeuwen en in het bijzonder of er sprake is van bevinding in de geschriften uit die tijd; ds. W. Harinck examineert kerkrecht, met name over de kerkelijke samenkomsten en de bevoegdheid van de ambtelijke vergaderingen aan de hand van de art 29 en 30 van de DKO.

Vervolgens houdt de kandidaat zijn preekvoorstel. De opgegeven tekst is Johannes 12 vers 32: *"En Ik, zo wanneer Ik van de aarde verhoogd zal zijn, zal hen allen tot Mij trekken"*.

Het thema van dit preekvoorstel is: Het middelaarswerk van Christus.

Uitgewerkt in twee gedachten:

1. De verhoging van Christus;
2. De trekking door Christus.

Na het positieve advies van de Deputaten art. 49 DKO en bespreking van dit examen besluit de vergadering kandidaat H.A. van Zetten toe te laten tot de bediening van het Woord en de sacramenten.

Vervolgens wordt de lastbrief voorgelezen en deze wordt door kandidaat Van Zetten ondertekend.

In hartelijke woorden onderstreept de voorzitter het gewicht van dit moment. Ook vanavond blijkt dat de Heere de Getrouwe is, die u geroepen heeft; Hij is onze Hulp en ons Schild.

U gaat naar Benthuizen waar ds. Ledebroer gediend heeft. Deze prediker was zich bewust van het gewicht van de eeuwigheid voor de zielen; dit droeg hij met zich mee. Als verkondiger van het Heilig Evangelie had hij een diepe indruk van zijn zonde en onwaardigheid en de breuken die er waren. Maar hij had ook een diepe indruk van de liefde van Christus tot zondaren. De preses wenst broeder Van Zetten toe dat deze liefde hem mag dringen. Hij citeert vervolgens een tweetal strofen uit het gedicht "Niets zonder Jezus". Na deze woorden wordt de kandidaat staande toegezongen Ps. 121:1.

Door de komst van ds. H.A. van Zetten worden twee consulentschappen gewisseld.

De vergadering besluit dat Boskoop en 's Gravenzande vanaf 3 september 2014 ds.

Van Zetten als consulent zullen hebben.

Voor de volgende vergadering is Alphen aan den Rijn roepende kerk. Deze vergadering zal 3 oktober 2014 worden gehouden.

Op verzoek van de preses eindigt ds. G.W.S. Mulder van de roepende gemeente van Zoetermeer. Hij laat zingen Ps 72 vers 1 en 2 en gaat voor in dankgebed.

Wij kijken terug op een goede en inhoudvolle avond.

J. Bloemendaal, scriba

■ MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK 2014

* Pag. 96, **MENTORAAT STUDENTEN-**

BERICHTEN

■ ZANGAVONDEN Elspeet

Zangavond met mensen met een beperking die op vakantie zijn in Nunspeet en het Noordermannenkoor uit Rijssen op **woensdag 13 augustus**, aanvang: 19.30 uur, in de Hersteld Hervormde Kerk te Elspeet, Vierhousterweg 45. Collecte t.b.v. Commissie vakantieweken van de Vrouwenbond Geref. Gemeenten.

Kampen

Psalmzangavond (met bovenstem en orgel improvisatie) op **zaterdag 16 augustus**, aanvang: 19.30 uur, sluiting: 21.00 uur, in de Bovenkerk te Kampen. Organisten zijn: Pieter Heykoop en Dick Slagman. Leiding: student M.T. Al-Chalabi van de Theologische School. Toegangsprijs: € 3,50 volwassenen, € 2,50 kinderen t/m 12 jaar en € 12,50 voor hele gezin. Opbrengst is t.b.v. Theologische School.

Nunspeet

Zangavond op **woensdag 20 augustus**, aanvang: 19.30 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Nunspeet, m.m.v. gastenkoor 'De Duiventil' te Nunspeet en organisten: Andries van Vliet en Willem Wessels. Samenhang met bovenstem. Algehele leiding en bijbelvertelling: ds. A. Schot.

Collecte t.b.v. vakantieweken voor mensen met een beperking.

KRING EDE-WAGENINGEN.

M.i.v. september a.s. zijn - i.p.v. drs. B.J. Jelier - mentor van deze studentenkring: J.G.P. Baan, LL.B.,

e-mail: jgpbaan@filternet.nl en zijn echtgenote: drs. W. Baan-van der Linden, e-mail: wbaan@filternet.nl, Molenweg 14, 6741 KL Lunteren, tel. (0318) 48 55 11.

* Pag. 497, **COMMISSIE VAKANTIEWEKEN VOOR MENSEN MET EEN BEPERKING.**

Het juiste bankrekeningnummer van deze commissie is: NL43INGB0002402518 t.n.v. CVG te Gorinchem;

* Pag. 499, **COMMISSIE VAKANTIEWEKEN 50+ V.B.G.**

Het juiste bankrekeningnummer van deze commissie is: NL69INGB0002846213 t.n.v. CV50+ te Ridderkerk.

■ KERKHISTORISCHE WANDELING DOOR MIDDELBURG

Kerkhistorische wandeling in de sporen van ds. B. Smijtegelt op **donderdag 21 augustus** (of op afspraak). Start om 18.30 uur voor het oude Stadhuis op de Markt te Middelburg. De wandeling - met gids - die anderhalf uur duurt voert langs een twintigtal plaatsen waar kerken staan of stonden. Info en aanmelding: P.C. Beeke, 0118-633828 / p.c.beeke@klikSAFE.nl.

De opbrengst (vrijwillige bijdragen) is bestemd voor de Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht.

■ BIJENKOMSTEN CONTACTGROEPEN HELPENDE HANDEN

Helpende Handen organiseert dit najaar weer verschillende contactgroepbijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten is er voor jongeren en volwassenen met een beperking, hun ouders en verwanten gelegenheid voor ontmoeting en het uitwisselen van ervaringen. U en jij bent van harte welkom!

Jongeren met autisme en een (boven)gemiddelde intelligentie, in de leeftijd van 16 tot 25 jaar, komen op **zaterdag 6 september** bij elkaar in Woerden. Ze denken met elkaar na over: *studie en werk*.

Zaterdag 6 september houdt de *contactgroep Niet-aangeboren hersenletsel* een bijeenkomst in Boskoop over: *om-*

gaan met moeite en verdriet in het leven. Ds. J. Schipper zal dit thema inleiden. Ds. S.W. Janse zal **zaterdag 11 oktober** in Krabbendijke een inleiding houden op de jongerendag voor jongeren met een lichamelijke beperking. 's Middags zal een ontspannende activiteit georganiseerd worden. De jongerendag is bedoeld voor jongeren tussen 12 en 25 jaar.

Voor jongeren die het praktijkonderwijs hebben gevolgd, wordt **zaterdag 25 oktober** een jongerendag georganiseerd in Gouda.

Voor meer informatie en aanmelden kunt u terecht op: www.helpendehanden.nl/contactgroepbijeenkomst. U kunt ook mailen naar info@helpendehanden.nl of bellen naar 0348 48 99 70.

■ UITNODIGING ZOMERCONFERENTIE STUDENTEN

De werkgroep voor studenten van de Gereformeerde Gemeenten nodigt alle studenten die studeren aan een WO- of HBO-instelling uit voor een conferentie op **vrijdag 12 en zaterdag 13 september a.s.** Het thema van deze conferentie is **"Houvast in de storm"**.

Op vrijdagavond wordt er een lezing gehouden door ds. C. Sonneveld over *"Het geloof beleden"*. Aansluitend volgt een bespreking in groepen, waarna de avond wordt afgesloten met een plenaire bespreking.

Op zaterdagmorgen wordt er een lezing gehouden door ds. W. Visscher over *"Het ongelooft bestreden"*. Het geheel wordt afgesloten met een forumbespreking. Er is volop gelegenheid voor onderling gesprek en ontmoeting.

In het jongerenblad Daniël van 14 augustus 2014 vind je een speciale katern met verdere informatie over de conferentie.

Plaats: Hogeschool Driestar Educatief, Burg. Jamessingel 2 te Gouda.

De conferentie begint op vrijdagmiddag om 18.00 uur met een gezamenlijke maaltijd voor alle studenten (inloop vanaf 17.30 uur), waarna om 19.00 uur de lezing begint. Na een overnachting begint het zaterdagprogramma om 9.45 uur (inloop vanaf 9.15 uur).

Voor de eerstejaarsstudenten is er vrijdagmiddag om 16.00 uur een aparte bijeenkomst met informatie over de diverse kringen. Ook wordt dan het boekje *"Wijsheid en wetenschap"* uitgereikt, een handreiking voor (aanstaande) studenten.

Als je het hele programma volgt, vragen we een bijdrage in de kosten van € 10,-. Kom je alleen vrijdag of zaterdag: € 5,-. Neem voor de overnachting in Gouda

zelf een slaapzak en luchtbed mee.

Aanmelden kan tot **8 september 2014**:

- op de website: www.studentengg.nl
- per e-mail gericht aan conferentie@cbgg.nl

Meer informatie over de conferentie kun je vinden op de website: www.studentengg.nl

■ GEDIPLOMEERDEN HBO-OPLEIDING CGO

In het cursusjaar 2013-2014 hebben de volgende studenten een diploma aan de hbo-opleiding van de CGO behaald:

Voor de opleiding tot godsdienstleraar slaagden:

- dhr. A. Bolier (Elspeet)
- mw. O.J.M. Duiker-van de Pol (Woudenberg)
- dhr. H. de Korte (Aagtekerke)
- dhr. D.J. Kraa (Rijssen)
- mw. L.L. Overbeeke-Nieuwenhuizen (Middelburg)
- dhr. J.J. van Putten (Elburg)
- dhr. T. Snoei (Ede)
- dhr. M.J. van de Vreede (Krabbendijke)
- dhr. J. Zwagemaker (Tholen)

Voor de opleiding tot kerkelijk pastoraal werker slaagden:

- dhr. J.N. Evers (Moerkapelle)
- dhr. R. van 't Hul (Veenendaal)
- mw. J.C. Modderkolk-Zandee (Rotterdam)
- mw. L. Nijse (Zeist)
- mw. L.L. Overbeeke-Nieuwenhuizen (Middelburg)
- mw. G. Vermeer (Utrecht)
- dhr. M.M. van Winkelen (Den Haag)

Voor de Algemene Variant (AV) slaagden:

- dhr. J. Boer (Geldermalsen)
- dhr. A.J. van Dijk (Capelle a/d IJssel)
- dhr. M.H. Geluk (Hillegom)
- dhr. A.C. Koopman (De Meern)
- mw. C.T.M. Meijer (Zeist)
- dhr. H. Meijer (Geldermalsen)
- mw. J.S. Verschuure-de Jong (Goes)
- dhr. H.D. Vierbergen (Veenendaal)
- dhr. C.M. van Wijk (Hardinxveld-Giessendam)

■ NOODHULP ZUID-SOEDAN

In het jongste land ter wereld, Zuid-Soedan, is een humanitaire ramp gaande. In december 2013 brak er een burgeroorlog uit, en in de gevechten tussen de overheidstroepen en de oppositie werden er door beide partijen vele wrede daden begaan tegen burgers. Ruim 1 miljoen mensen zijn naar een veilig(er) gebied

in hun eigen land gevlucht en daarnaast zijn enkele honderdduizenden mensen gevlucht naar de buurlanden Ethiopië, Kenia, Soedan en Oeganda. In de gebieden waar veel vluchtelingen verblijven is er naast de dreiging van geweld, ook de voortdurende dreiging van diverse ziekten (waaronder cholera) en hongersnood.

Bijzondere Noden heeft besloten om ondersteuning te bieden in deze nood. Allereerst zal deze ondersteuning gericht zijn op het Wuji district in Zuid-Soedan, waarheen ook veel vluchtelingen zijn toegestroomd. De toestroom van vluchtelingen zorgt voor druk op de beschikbare voorzieningen, waaronder de watervoorziening. Al voor het conflict was de watervoorziening niet toereikend voor de bewoners, maar door de sterk toegenomen bevolkingsdichtheid worden steeds meer mensen ziek door vervuild drinkwater. Bijzondere Noden wil ondersteunen in deze noodsituatie en heeft nu toegezegd om financieel bij te dragen aan de watervoorziening in dit gebied.

Graag doen we een beroep op u voor een financiële bijdrage. Giften zijn van harte welkom op het bankrekeningnummer NL52INGB0000307447 t.n.v. Bijzondere Noden o.v.v. "Noodhulp Zuid-Soedan". Bij voorbaat zeggen wij u hartelijk dank voor uw medeleven.

A. Waaijberg,
secretaris Bijzondere Noden

■ FINANCIËLE STEUN AAN REFORMATORISCHE SCHOOL GLASGOW

Velen van u hebben vorig jaar de reformatorische Sunrise Christian School Glasgow financieel gesteund. De beoogde school zal op 18 augustus officieel starten met het geven van reformatorisch onderwijs. Ondanks steun vanuit Nederland en Schotse kerken moeten de ouders per kind € 350,00 per maand bijdragen wat een zware financiële opgave is. Ter verlichting van deze lasten wordt een financiële bijdrage op hoge prijs gesteld. U kunt uw bijdrage overmaken op rekening NL54RABO 0342837338 t.n.v. Stichting Glasgow Christian School.

U kunt ook donateur van de school worden. Hiertoe kunt u een bericht zenden naar info@SGCS.nl of naar SGCS, p/a Busken Huetlaan 37, 3842 CR in Harderwijk, waarna u een machtigingsformulier wordt toegezonden.

Voor meer informatie: zie nieuwsbrief op www.sgcs.nl

Hartelijk dank voor uw steun.

De voorzitter van de Stichting
Glasgow Christian School,
J. van Panhuis

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 10 AUGUSTUS 2014

Aagtekerke 19.00 uur ds. J. IJsselstein; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Aalst 19.00 uur ds. W.J. Karels; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur ds. J. Schipper; Arnhem 10.00 uur ds. L. Terlouw en 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur ds. J. Mijnders; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. D. de Wit; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Benthuizen 9.30 en 18.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 15.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Borssele 9.30 en 18.00 uur ds. A.J. Gunst; Boskoop 9.30 uur ds. J. Driessen en 18.30 uur stud. H. van der Heiden; Breda 15.00 uur ds. K. Boeder; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. W. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. A. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 10.00 en 15.30 uur stud. M.T. Al-Chalabi; Den Helder 16.30 uur ds. P. Mulder; Deventer 18.30 uur ds. R. Kattenberg; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; Ede 16.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Eindhoven 15.00 uur ds. A.T. Huijser; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 10.00 uur ds. A. Verschuure en 15.00 uur ds. A. Schreuder; Enter 9.30 en 18.30 uur ds. G.J. van Aalst; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. P. Melis; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. C. Hogchem; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. C.J. Meeuse; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. W.J. Karels; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 10.00 en 15.00 uur stud. H. van der Heiden; 's-Gravenhage zie Scheveningen; 's-Gravenzande 15.30 uur ds. W. Harinck; Groningen 10.00 en 16.00 uur ds. J.B. Zippro; Haamstede 10.00 en 18.30 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. L. Blok; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. M. Joosse; Hilversum 10.00 uur ds. J.M. Kleppe; Hoedekenskerke 14.30 uur ds. S.W. Janse; Hoofddorp 18.30 uur ds. M. Golverdingen; Hoogeveen 9.30 en 15.30 uur ds. F. Mulder; Kampen 17.00 uur ds. J.M. Kleppe; Kapelle-Biezeling 10.00 en 15.30 uur stud. H. Brons; Kootwijkerbroek 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 14.30 uur ds. C. Sonneveld; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. C. Sonneveld; Kruijningen 9.30 en 18.00 uur ds. G. Bredeweg; Leiderdorp 15.30 uur ds. H. Paul; Lelystad 10.00 uur ds. R. Kattenberg; Lisse 10.00

uur ds. M. Golverdingen; Marknesse 9.30 en 15.30 uur ds. G. Hoogerland; Meeuwen 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; Meliskerke 9.30 en 19.00 uur ds. G.J.N. Moens; Melissant 10.00 en 18.00 uur stud. M.H. Schot; Middelburg-Centrum 14.00 uur ds. G.J.N. Moens; Middelburg-Zuid 9.30 en 16.00 uur ds. J.J. Tanis; Mijdrecht 19.00 uur ds. B. Labee; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. A. Vermeij; Nieuwdorp 14.00 uur ds. C. van Krimpen en 18.30 uur stud. W.A. Zondag; Nieuwer ter Aa 16.30 uur ds. J. Driessen; Nieuwerkerk 15.00 uur ds. J. van Belzen; Nijkerk 9.30 en 14.30 uur ds. G. Beens; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Ooltgensplaat 14.30 uur ds. E. Bakker; Oostburg 10.00 uur ds. C. Harinck en 18.00 uur ds. R.A.M. Visser; Oosterend (Maartenskerk, Texel) 11.30 en 16.30 uur ds. S. Maljaars; Oosterland 10.00 en 18.30 uur ds. J. van Belzen; Oostkapelle 9.30 en 15.00 uur stud. W.A. Zondag; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Opperdoes 19.00 uur ds. P. Mulder; Oud-Beijerland 15.00 uur ds. L. Blok; Oudemirdum 9.00 en 11.00 en 14.30 en 18.30 uur ds. J. van Laar; Oude-Tonge 15.00 uur ds. D.W. Tuinier; Poortugaal 9.30 uur ds. C. Neele; Puttershoek 18.30 uur stud. H. Brons; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. G. Pater; Ridderkerk-Slijkerveer 14.30 uur ds. G. Pater; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. A. Schreuder; Rilland-Bath 14.00 uur ds. C.J. Meeuse; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 uur ds. M.J. van Gelder en 19.00 uur ds. M. Joosse; Rotterdam-Centrum 19.00 uur ds. W. Silfhout; Rotterdam-Zuidwijk 18.00 uur stud. M.T. Al-Chalabi; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. E. Bakker; Scheveningen 10.00 uur ds. H. Paul en 15.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Sint Annaland 14.30 en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Sint Philipsland 14.30 uur ds. J.S. van der Net; Sliedrecht 9.30 en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 19.00 uur ds. F. Mulder; Sprang-Capelle 15.00 uur ds. M.J. van Gelder; Stad aan 't Haringvliet 15.00 uur stud. M.H. Schot; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. R.A.M. Visser; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. J.S. van der Net; Tricht-Geldermalsen 18.30 uur ds. M.J. van Gelder; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. G. Mouw; Utrecht 10.00 en 16.30 uur ds. A.J. de Waard; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. K. Boeder; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; Vlaarding 10.00 en 16.30

uur ds. J.W. Verweij; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. J. IJsselstein; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. D.W. Tuinier; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. M. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. B. van der Heiden; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; Westkapelle 9.30 en 14.00 en 18.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Wierden 14.00 en 18.30 uur ds. A. Verschuure; Woerden (Maranathakerk, Molenvlietbaan 10) 18.30 uur ds. L. Terlouw; Wolphaartsdijk 9.30 en 18.00 uur ds. S.W. Janse; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Zwijndrecht 15.00 uur ds. H.A. van Zetten; Zwolle 19.00 uur ds. A. Schot.

■ DINSDAG 12 AUGUSTUS 2014

Boskoop 19.30 uur ds. A. Schot; Brakel 19.30 uur ds. P. Melis; Enter 19.30 uur ds. G.J. van Aalst; Nijkerk 19.30 uur ds. C. van Krimpen; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. C.A. van Dieren; Tholen 19.30 uur ds. G.W.S. Mulder.

■ WOENSDAG 13 AUGUSTUS 2014

Barneveld-Centrum 19.30 uur (H.D.) ds. D. de Wit; Barneveld-Zuid 19.30 uur ds. A.P. Baaijens; Benthuizen 19.30 uur ds. M. Mondria; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. G. Mouw; Elspeet 19.30 uur (voor de zending) ds. J.J. van Ekeveld; Herkingen 19.30 uur ds. R.A.M. Visser; Hilversum 19.45 uur ds. G. Beens; Hoedekenskerke 19.30 uur ds. M. Joosse; Hoogeveen 19.30 uur ds. J. Schipper; Kapelle-Biezeling 19.30 uur ds. A.J. de Waard; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. W. Silfhout; Kruijningen 19.30 uur ds. G. Bredeweg; Meeuwen 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Nieuwdorp 19.30 uur ds. A.T. Huijser; Nieuwer ter Aa 19.45 uur ds. W.J. Karels; Oosterend (Maartenskerk, Texel) 19.00 uur ds. S. Maljaars; Oostkapelle 19.30 uur ds. E. Bakker; Opperdoes 19.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Oudemirdum 19.30 uur ds. C. Hogchem; Oude-Tonge 19.30 uur ds. J.S. van der Net; Poederoijen 19.30 uur ds. K. Boeder; Rilland-Bath 19.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Stad aan 't Haringvliet 19.30 uur ds. G.J.N. Moens; Veen 19.30 uur ds. J.W. Verweij; Woerden (Maranathakerk, Molenvlietbaan 10) 19.30 uur ds. G. van Manen.

■ DONDERDAG 14 AUGUSTUS 2014

Goudswaard 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Marknesse 19.30 uur ds. J. van Belzen; Middelburg-Zuid 19.30 uur (voor de zending) ds. J. IJsselstein; Naaldwijk 19.45 uur ds. D. de Wit; Oostvoorne 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Ouddorp 19.30 uur ds. A. Schot; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Wageningen 19.30 uur ds. M. Mondria.

■ **VRIJDAG 15 AUGUSTUS 2014**
Krabbendijke 14.30 uur (huw.bev.) ds. C. Sonneveld.

■ **EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 10 AUGUSTUS 2014**
Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. G. v.d. Breevaart; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00

uur evang. S. de Visser; Tilburg (Ofenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

ADVERTENTIES

Barmhartig en genadig is de HEERE, lankmoedig en groot van goedertierenheid.

Looft den HEERE, al Zijn werken, aan alle plaatsen Zijner heerschappij. Loof den HEERE, mijn ziel.

Psalm 103 : 8 en 22

Heden is door de Heere tot Zich genomen, na een liefdevolle verzorging in hospice "Kaaskenshuis", onze lieve moeder, oma en overgrootmoeder

Nellie Meeuwse

* 22 april 1933

† 29 juli 2014

"Haar liefde en zorg zijn voor ons een dankbare herinnering"

Jackie Bolle

Mike Bolle
Judith d'Haens

Marilyn Bolle

Leonard Bolle ~ in herinnering ~

Richard Bolle
Petra van Wunnik

kleinkinderen en
achterkleinkinderen

Correspondentieadres: Caustraat 54, 4301 MN Zierikzee

De begrafenis heeft maandag 4 augustus plaatsgevonden op de algemene begraafplaats te Oosterland.

Te huur: huisje in **Kootwijkerbroek**, 1 à 2 pers. Per 1 oktober 2014. Tel. 06-53 96 88 76.

TE KOOP in Bodegraven
Ruime woning, 11 kamers, multifunctioneel. Voor groot gezin, kantoor aan huis, veel extra's. Kom kijken en overtuig uzelf. info@dkconsult.nl tel. 0348 689077 of 0653166127

BARNEVELD TE KOOP / TE HUUR
Ruime vrijstaande bungalow, Met grote tuin en veel privacy. Keurig onderhouden geheel. Direct te aanvaarden. Prijs n.o.t.k. Inlichtingen: Tel. 0342-415589

Te Huur in Gouda
mooie kamers voor werkend meisje of 2 studentes PABO. 06-43295134

Te huur vrij gelegen **vak. woning**, 6+ pers. Rust en ruimte op Goeree Overflakkee! Week 34 en 35 nog vrij € 325,00/week all in. In sept. 30,00/nacht. Info 0187-669264/klaverzicht@gmail.com

Gevraagd oude ansichtkaarten van stad- en dorpsgezichten betaal goede prijs. Tel. 0182-362690.

LAST MINUTE met 30% korting naar het **Sauerland/Winterberg!** **GEND-RECREATIE.com** van 7 tot 27 pers, ook voor minder validen en COPD.

Vakantie Oostenrijk:
Te huur: luxe Chalet en Appartementen 2-9 pers., in omg. Saalbach-Hinterglemm / Zell am See, Info: 0180-322181 / 06-51166845

ES Vakanties
Vakanties in eigen sfeer

Nu LAST-MINUTES.
Oostenrijk stacaravans op gezinscamping. Kerkdiensten, recreatieteam, zon, water en bergen. Meer info op www.es-vakanties.nl of 055 3030083.

Vakantiewoning "Haus Irmgard"
Gelegen op de Hunsrück (Duitsland) ± 25 km vanaf de moezel en ± 25 km vanaf de Rijn. 25 slaapplekken, onderverdeeld in div. appartementen. www.hausirmgard.nl 0621291825

Nieuwe stoelen in de kerk, zaal of consistorie?

HOEKMAN
Kantoor & Project

BUREAUSTOEL-ACTIE!

Vraag een proefplaatsing aan!

Snel **KANTOOR-ARTIKELEN** bestellen?

Op werkdagen binnen 24 uur geleverd.

HOEKMAN
Kantoorartikelen.nl

Kijk op piethoekman.nl voor de speciale actie!

op piethoekman01.nl Nu voor € 349,00 (incl. BTW).

hoekmankantoorartikelen.nl Ook voor **facilitaire artikelen.**

Noordzandstraat 34 - 4401 CG Yerseke - T: 0113 57 29 07 - E: info@piethoekman.nl - www.hoekmanismeer.nl

**Bed & Breakfast
"JACOLINA"**

Ontspannen in eigen sfeer,
in de Betuwe. Landelijke plek,
comfortabele ruime kamers.

www.benb-jacolina.nl

**Boekhandel
De ZONNEBLOEM**

Dorpsstraat 164 - Scherpenzeel (gld)
033-2774355
www.boekhandeldezonnebloem.nl

Van Horssen bv
BOEKHANDEL & UITGEVERIJ

Dorpsstraat 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 - info@van-horssen.com
www.van-horssen.com

Het juiste adres voor:
Bijbels, Theologische boeken, Leesboeken
voor jong en oud, Voordeelboeken,
Tweedehands, CD's en bladmuziek.

Voor Verantwoorde Boeken!
www.derooboeken.nl
078-6124081

Voor het leveren en leggen van **na-
tuurstenen- en keramische vloeren.**
Alleen eerste klas kwaliteit en steeds
de laagste prijs. Tegelzettersbedrijf
J. Slingerland, 0184-611917.

Er nog even tussenuit naar Zeeland?
**Te huur gezellige
vakantiewoning in Borssele.**
Van alle gemakken voorzien o.a.
(vaat)wasmachine. Rolstoelvriendelijk.
Vrij vanaf 29 aug. Ook voor senioren.
Meer info: 06-46715178

in- en verkoop
THEOLOGISCHE BOEKEN
www.boekhandeldersprille.nl

Boekhandel en antiquariaat Versprille

Noordweg 11 Krabbendijke.
0113-502004. Maandag gesloten

STRESS
ONZEKERHEID
ROUW
AUTISME
HUWELIJK
VERLIES
OPVOEDING
SEKSVERSLAVING
ADHD

ABConsults
psychosociale hulpverlening
& advies

Albert Bronkhorst
06 108 355 95
www.abconsults.nl

SCHOONHOVEN ZILVERSTAD

JA, IK WIL...
EEN RIKKOERT RING GRATIS

SETPRIJS INCL.
DIAMANT € 1347,-

De voordeligste ring
GRATIS
U betaalt:

€ 719,-*
* Prijswijzigingen voorbehouden.

RIKKOERT RINGEN

Huismerk: keuze uit meer dan 200 modellen.

UNIEKE TROUWRINGENGALERIE
met meer dan 1000 ringen!

Exclusief dealer van o.a.: Acredo, Aller, Colom,
Desiree, Martinshof en Saint Maurice.

Alle overige merken 10% KORTING (m.u.v. Acredo)

RIKKOERT
SCHOONHOVEN'S
JUWELIERSHUIS

HAVEN 1-13
SCHOONHOVEN
TEL. (0182) 38 26 51

BURG. ROOSSTR. 22
LEKKERKERK
TEL. (0180) 66 14 90

INFO@RIKKOERT.NL
WWW.RIKKOERT.NL

Begrafenisonderneming H. de Jongh
De Jongh P.H. van der Leer
D.D.E. Melieste

*Voor een waardige en stijlvolle
verzorging van alleen begrafenissen.*

Wij zijn dag en nacht persoonlijk bereikbaar.

Hardinxveld-Giessendam 0184 - 611154
Waardenburg 0418 - 652039
Werkendam 0183 - 701017
Papendrecht 078 - 6412740

www.begrafenisondernemingdejongh.nl

Brand- en inbraak-
telecommunicatie
beveiliging
Airconditioning
Ventilatie
Elektra
CV-onderhoud
Loodgieter

AKTIE
bv

Koeling in uw Kerk(gebouw)
Voor elk probleem? Bel AKTIE
Tel: 010-4517471
CO2 metingen
Advies en installatieburo
Voor een vrijblijvende offerte
aktie@kliksafe.nl

Annette van Maaren (Msc.)
Reformatisch Psycholoog

Haastrecht Oudewater
Montfoort Gouda
0348-558000 of 06-42504158
www.phhaastrecht.nl

Psychologische Hulpverlening

Van Manen
timmerbedrijf

kerkbanken
bankstofferings
kansels
doopvonts
lessenaars
collectezakken

Timmerbedrijf Van Manen B.V.
Puurveenseweg 47 | Kootwijkerbroek
t (0342) 44 29 60
www.timmerbedrijfvanmanen.nl

0182 - 35 15 20
voor de Krimpenerwaard
Gouda & omstreken

Speksnijder Begravenisverzorging

www.speksnijderbegravenisverzorging.nl

**Psychologenpraktijk
Brouwer**

- Onderzoek
- Advies
- Begeleiding
- Behandeling

**Hulpverlening aan kinderen,
jongeren en volwassenen**

Bij o.a.: ADHD · angst · burn-out ·
depressie · faalangst · fobie ·
gedragsproblemen · identiteitspro-
blemen · lichamelijke spannings-
klachten · negatief zelfbeeld ·
onzekerheid · opvoedingsproble-
men · paniek · piekeren · PDD-
NOS · relatieproblemen · slaap-
problemen · somberheid · span-
ning · stress · syndroom van
Asperger.

Voor verdere informatie en aanmelding:
T 0180 - 42 69 55
E info@psychbrouwer.nl
I www.psychbrouwer.nl

Vestigingen in Ridderkerk, Barneveld en Meteren

Agathos

- Nette hulp bij het huishouden voor vader?
- Beter omgaan met uw zoon met autisme?
- Weer een gezellige gezinsmaaltijd?
- Hulp bij het douchen voor uw moeder door een bekwame verzorgende?
- Mantelzorgondersteuning?

Agathos is een reformatorische organisatie en biedt zorg en hulp aan iedereen die dat nodig heeft.

(010) 26 40 777
www.agathos-thuiszorg.nl

Agathos is onderdeel van Lelie zorggroep (leliezorggroep.nl).

SHG biedt u passende zorg

Uitgaande van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland biedt de SHG zorg die aansluit bij uw manier van leven. Bijbelse normen en waarden vormen daarin de basis voor uw en onze dagelijks levenshouding en mediagebruik.

DE GRATIS ZORGBROCHURE ZENDEN WIJ U GRAAG TOE

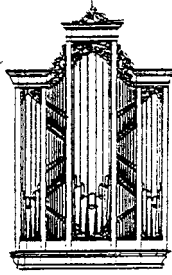
Kraamzorg

Bel 0187 - 48 91 73
b.g.g. 0342-492155
ma - vr: 9.00 - 11.00 uur
en van 13.00 - 15.00 uur
vr: ook van 19.00 - 21.00 uur

Thuiszorg

Bel 0166 - 65 26 05
ma - vr: 9.00 - 11.00 uur
vr: ook van 19.00 - 21.00 uur

Orgelmakerij Boogaard

Gravenstraat 4
7461 TN RIJSSSEN
Telefoon 0548-521637
Telefax 0548-544904

Nieuwbouw-Restauratie-Stem- en onderhoudswerk.

Barneveldse Begrafenis Vereniging

voor een eenvoudige, eenvoudige verzorging van begrafenissen in Barneveld en omstreken

- eigen personeel
- vervoer van en naar alle plaatsen
- dag en nacht te ontbieden
- levering van grafstenen
- laatste wilsbeschikking
- drukwerk
- opgave van lidmaatschap
- geen crematie

Zr. J.H.D. Vermeulenstraat 5
3774 JW Kootwijkerbroek
(0342) 44 18 12
www.barneveldsebegrafenisvereniging.nl

dhr. G. de Groot
(06) 50 21 72 55

D.W. Schipper
010-458 31 12
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman
0182-58 39 32
Gouda

Dag en nacht bereikbaar

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

LOCATIE UITZICHT TE VLAARDINGEN ZOEKT:

Cedrah
WONEN • ZORG • WELZIJN

Woonbegeleiders KSW en IW 0-32 uur

FUNCTIEOMSCHRIJVING

Als woonbegeleider verzorg je acht bewoners in een kleinschalige woonsetting, of dertien bewoners op individueel wonen. Je betreft de bewoners zoveel mogelijk bij de huiselijke en huishoudelijke activiteiten.

PROFIEL

Je hebt tact, bent begripvol en hulpvaardig. Daarnaast ben je (bijna) in het bezit van het diploma verzorgende niveau 3.

MEER WETEN?

Kijk voor de volledige functiebeschrijving op onze website www.cedrah.nl. De sollicitatieprocedure sluit op maandag 1 september D.V.

Cedrah gaat uit van de Gereformeerde Gemeenten in Zeeland en Zuid-Holland en de Christelijke Gereformeerde Kerken in de regio Rotterdam.

Churchillsingel 483 • 3137 XB Vlaardingen • 010 474 17 55 • pz@cedrah.nl • www.cedrah.nl

De Saambinder Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur:

ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:

ds. G.J. van Aalst,
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur:

ds. C. Neele
Egge 28, 3171 DE Poortugaal,
tel. 010-5017707
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Meditaties aan:

ds. C. Neele,
Egge 28, 3171 DE Poortugaal,
tel. 010-5017707
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór
de datum van verschijning van De Saam-
binder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:

Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop,
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen **uiterlijk
donderdag** vóór de week van
verschijning aangeleverd te zijn.
Rouwadvertenties **uiterlijk
maandagmorgen 9 uur**.

Advertenties € 1,05 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De
Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 12,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 24,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 115,-; USA \$ 115,-.

Correspondentieadres Noord-Amerika:

Mr. A.M. Berman, P.O. Box 20188,
St. Catharines, ON L2M 7W7, Canada
e-mail: purlin@sympatico.ca

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

HARKES
Begravenissen

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop

www.harkesbegravenissen.nl

Wij verzorgen alleen begravenissen

0172 - 21 21 22

begravenisverzorging
Den Hollander

Begravenissen in Den Haag, Westland, Gouda, Rotterdam, Vlaardingen en omstreken.
Wij verzorgen alleen begravenissen.

Dag en nacht bereikbaar.

 P.N. den Hollander
T. den Hollander

Tel. 010 - 4600509

www.begravenisverzorgingdenhollander.nl

 E. Treur
Kroostweg 22
3704 ED Zeist
Telefoon 030 - 6924258
Mobiel: 06 - 57315689
www.begrafenisondernemingtreur.nl
info@begrafenisondernemingtreur.nl

Begrafenisonderneming Treur

Wij verzorgen alleen begravenissen

Begravenisverzorging
Janssen

Dag en nacht bereikbaar op
0113 - 33 09 36

Dienstverlening in geheel Zeeland

Wilsbeschikking
"Zo wil ik het. Als mijn sterven daar is."
kunt u bij ons aanvragen.

www.begravenisverzorging-janssen.nl

 Havikskruid 10
4421 MN Kapelle
06. 53 23 73 20

Wij verlenen geen medewerking aan
het verzorgen van crematies.
Daarin zijn wij uniek in regio
De Bevelanden

Orgelbouw Advies Commissie

een betrouwbare partner!

nieuwbouw • restauratie • overplaatsing • onderhoud

ook voor akoestische
vraagstukken

 Vereniging van
Organisten der
Gereformeerde
Gemeenten

Neem voor meer informatie
contact op met
Dhr. H. den Hollander
Tel. (010) 435 44 35

 **Reformatische
Psychologenpraktijk
Nederland**

Identiteitsbewust, Persoonlijk, Vertrouwelijk, Doelgericht

Wij bieden identiteit bewuste hulp aan
kinderen, jongeren en volwassenen met o.a.:

- Relatieproblemen
- Opvoedingsvragen
- Gedragsproblemen
- Traumatische ervaring(en)
- Gezinsproblemen
- Persoonlijke problematiek
(zoals Depressie, Angst, Identiteitsvragen)
- Arbeidsproblemen
- Autisme Spectrum Stoornis

Voor meer informatie of aanmelding:
078 - 69 32 808

Adres: Plantageweg 5, 2951 GN Alblasserdam
info@rpnederland.nl www.rpnederland.nl

**Rust en ontspanning in de
prachtige Eifel!** Ruime appartemen-
ten te huur. Inl.: 0049 6594
258990 en www.huizesolagratia.nl

Voor een zorgzame begeleiding

 KOSTER
Begrafenisonderneming

Barneveld,
Scherpenzeel e.o.
A. Koster
Telefoon: 033 277 0555

Kantoor: Stationsweg 411
3925 CD Scherpenzeel

Centraal nummer (24 uur):
033 277 0555

Voetstappen
in het verleden...

**5-daagse reis naar
Duitsland, Polen
en Auschwitz
D.V. 20 - 24 oktober 2014**

Dit najaar organiseert het Deputaatschap voor Israël in samenwerking met Jehoeda services 2 vijfdaagse reizen naar Duitsland, Polen en Auschwitz. De vervolging van het Joodse volk in de Tweede Wereldoorlog die resulteerde in de Holocaust staat in deze reizen centraal. De reis in september is volgeboekt. Voor de reis in oktober zijn nog enkele plaatsen beschikbaar.

- Reisdata: 20-24 oktober
- Reisleiding ds. A.P. Baaijens en ds. W. Silfhout.
- Gids: Rabbijn L.B. van de Kamp
- Prijs € 695,--

We bezoeken Dresden, Krakau, Auschwitz, Wroclav (Breslau) en Berlijn (Wannsee). Vervoer per luxe touringcar, verblijf in goede 3 of 4 sterrenhotels. Voorbereidende bijeenkomst op D.V. dinsdag 2 september.

Bezoek voor meer informatie onze website
www.dep-israel.nl of bel met 0348-489929
Inschrijving via: www.jehoedaservices.com/inschrijven

DEPUTAATSCHAP VOOR ISRAËL
UITGAANDE VAN DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN